

Patstelling tussen overheid en industrie zet duurzaamheidsdoelen verder op de tocht.

De Nederlandse industrie sluit zich vooralsnog niet aan bij de oproep van Duitse bedrijven om de Europese ambitie van netto nul CO₂-uitstoot in 2040 uit te stellen. Maar door het uitblijven van grote investeringsbeslissingen raken de doelen intussen wel verder uit zicht. 'De omstandigheden moeten er wel naar zijn.'

Door het uitblijven van afspraken tussen grote vervuilers en het kabinet raken de Europese en nationale klimaatdoelstellingen verder uit zicht. In navolging van het klimaatakkoord en aanvullende maatregelen van het vorige kabinet is het doel voor de industrie gezet op 67% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van de jaren 90. En na 2039 komen er in principe geen nieuwe uitstootrechten meer op de Europese markt, waardoor bedrijven wel iets aan hun uitstoot moeten doen.

Desondanks lopen de gesprekken over overheidssteun voor de verduurzaming van industriële bedrijven, waar het kabinet zo'n €3 mrd voor heeft gereserveerd, vooralsnog op niets uit. Afgelopen donderdag zei minister Sophie Hermans van Klimaat en Groene Groei een hardere lijn te gaan voeren: als bedrijven niet genoeg ambitie tonen, kapt het ministerie de gesprekken af.

Ook bedrijven scherpen de messen en eisen maatregelen tegen hoge stroomnetkosten, en zekerheid over de beschikbaarheid van genoeg groene energie en de bijbehorende infrastructuur. BP Nederland pauzeerde de zogenoemde maatwerkgesprekken al omdat het bedrijf er nu geen brood in ziet om grootschalige investeringen in Nederland te doen.

Geen paniek.

'Het wekt mijn verbazing dat er nog geen paniek is uitgebroken bij de industrie', zegt Heleen de Coninck, hoogleraar aan TU Eindhoven en lid van de Wetenschappelijke Klimaatraad. 'Over zestien jaar moet de uitstoot helemaal zijn teruggedrongen. Dat klinkt lang, maar het is voor zulke omvangrijke bedrijven kort.' Het gebrek aan actie wekt volgens haar de indruk dat de industrie verwacht dat de soep niet zo heet wordt gegeten als die wordt opgediend. In Duitsland klinkt de roep al om het Europese doel van netto nul CO₂-uitstoot in 2040 uit te stellen.

Ook cijfers van de Nederlandse Emissieautoriteit (NEa) wijzen erop dat de Nederlandse industrie nog een lange weg te gaan heeft. De grote uitstoters zijn vorig jaar minder CO₂-efficiënt gaan produceren, aldus de NEa. Minister Hermans schreef onlangs al aan de Tweede Kamer dat het 'waarschijnlijk lastig zal blijken om de indicatieve sectordoelstelling voor de industrie in 2030 te realiseren'.

Uit een rondgang van het FD blijkt dat het merendeel van de grote uitstoters nog wel in gesprek is met het kabinet over financiële steun voor verduurzaming. Onder meer chemiebedrijf LyondellBasell, staalfabrikant Tata Steel, olieconcern Shell, zoutproducent Nobian en kunstmestfabrikant Yara zeggen dat de onderhandelingen lopen.

Randvoorwaarden.

De bedrijven wijzen wel op dezelfde knelpunten als BP Nederland. De opgelopen rente voor investeringen en relatief hoge energieprijzen in Europa maken het lastig om een sluitende businesscase te vinden. 'Op dit moment is de internationale concurrentiepositie van Europa niet sterk', zegt een woordvoerder van LyondellBasell. 'Voor grote investeringen moeten de omstandigheden er wel naar zijn.'

LyondellBasell, dat in Nederland chemicaliën produceert voor bijvoorbeeld matrassen, benadrukt bovendien dat er ook een markt moet zijn voor de groener geproduceerde producten, die waarschijnlijk duurder zijn dan producten op fossiele basis. 'Je moet het vervolgens wel kwijt kunnen', zegt een woordvoerder. Op de markt voor gerecycled plastic is bijvoorbeeld te zien dat partijen vaker kiezen voor zogenoemde *virgin plastics* uit China en de Verenigde Staten dan voor recyclaat uit Europa, simpelweg omdat het goedkoper is.

Een woordvoerder van Shell zegt dat het bedrijf 'gecommitteerd is aan de afspraken' en het 'druk aan de slag is om onze CO₂-uitstoot in Nederland omlaag te brengen'. Op het chemiepark in Moerdijk worden bijvoorbeeld stoomgedreven compressoren vervangen door elektrische motoren, waardoor de CO₂-uitstoot met ruim 0,2 megaton wordt teruggedrongen.

Ter vergelijking: in 2023 stootte Shell op al zijn Nederlandse locaties ruim 6,4 megaton CO₂ uit. In totaal waren alle grote uitstoters goed voor ruim 58 megaton CO₂, becijferde de NEa.

Kleine stapjes.

En er zijn meer voorbeelden te geven van concrete stappen. Zo heeft glasmaker Saint-Gobain onlangs een hybride glaswoloven geïnstalleerd en plaatste papierfabrikant Sappi in Maastricht onlangs een tweede elektrische boiler.

Bovendien zijn de werkzaamheden voor een CO₂-afvangproject genaamd Porthos begonnen en wordt er volgend jaar een definitieve investeringsbeslissing genomen over een groter project genaamd Aramis. Als die af zijn, kunnen er tientallen megatonnen CO₂ worden opgeslagen in uitgeputte gasvelden onder de Noordzeebodem.

Toch zijn die maatregelen niet genoeg om de verduurzamingsdoelen te halen. Volgens hoogleraar De Coninck biedt het Europese emissiehandelssysteem de komende jaren nog genoeg uitwegen voor bedrijven die niet verduurzamen. Door extra rechten te kopen kunnen ze immers gewoon op dezelfde weg door blijven produceren, al betaalt het bedrijf daar wel steeds meer voor. 'Natuurlijk komt er op een gegeven moment een einde aan de rechten, maar dan kan het bedrijf altijd nog besluiten de boel hier helemaal te sluiten. Dat geeft eigenlijk een gekke prikkel.'